

nek 1639 Pünkösöd Estigh minden csötörtökön, illü ünnepek-
tül ki valva az egész conventusokban Misse az Sz. Lelekrül
enekeltessik és minden Papoktúl az ő missébe Collecta mon-
dassik. — A' Chorusban penigh Matutinum és Vesperas, és
az örök misse után minden nap mondassik, Veni Creator
Spiritus, Antiphonáual és Oratiojauul Sz. Lelekrül és de
conceptione és Sz. Ferencz Attjankrol. —

Vrunk Menybe menetele utan penigh a' megh mondattot
Pünkösödigh, üllü ünnepeken Processiok szolgaltassanak az
egyházokhoz és kalastromokhoz, annak fölötte litaniak éne-
keltessenek Pünkösöd estin penigh mindenik az ő büneirül gjo-
nast tegjen, és azokrul a' mi Hatalmunkbúl adattot oldo-
zást vérszen. — A' papok Missit mongjanak, a' többi commu-
nicaljanak es az Istenhöz folyamogjanak. Reggel penigh so-
lennis misse legjen S. Lélekrül, és Processio az Egjházokhoz
és Kalastromokhoz. Hogy mindenható Isten a' mi leendük az ő
Tisztesigére és az S. szerzetnek elömenetelje Lelkünknek üd-
vességére és az Anyaszentegyhaznak épületire segítne küves-
sen? ugj, hogy sok imadsagok által, a' mit kerjük megh nyer-
hessük. — Valet Patres Charissimi et Deum semper pro no-
bis orate. Datum Romae in Conuentu Nro S. Mariae de Ara
Coeli die 18. Men. Augusti Ao 1638.

(P. H.) Frater Joannes Baptista a' Campania Min. Gene-
ralis m. p. De Mandato suae Rssimae Paternitatis. Fr. Nico-
laus a Spinazola Ordinis Secretarius m. p.

Eredetiéből, melly Pozsonyban a' tizst. franciscanus
atyák' levéltárában találtatik, híven lemásolva közli

SZALAY ÁGOSTON.

M A G Y A R N Y E L V ' Ü G Y E .

— Ns Vass vmegye' tek. közönsége f. é. böjtelő' hava'
3d. a' következő tartalmu sorokat intézte a' magyar acade-
miához: „Édes honi nyelvünk' művelődését és terjedését szünet-
len szemünk előtt hordozván, 's minden e' czélokra vezethető
eszközöket használni ohajtván, igyekezetinket egy időtől fogva
főképen arra fordítottuk, hogy a' magyar nyelvet a' kebe-
lünkbeli idegen ajaku lakosok is magokévá tegyék; e' végre,
valamint minden jelesebb és nagyobb czél' elérésére, mellyet
a' kifejlődző nemzetiség magának kitűzhet, legalkalmasabb

eszköznek vélvén a' nevelést, a' *vend-tót* szülők' gyermekeit is az iskolai oktatás által magyarokká nevelni ohajtották. Melly ohajtásunk' sikeresítése végett *Kossics József* felsőszülönöki kebelünkbeli helységbeli plebános ur által a' vend-tót nevendékeknek a' magyar nyelvre leendő tanítására készített oktató könyvet az érdekllett nevendékek között ingyen leendő kiosztás végett nemesi pénztárunk' költségein kinyomtatattuk. "Közölvén a' ns. vmegye a' társasággal is egy példányt az érdekllett nyelvtanító könyvből köz ismeretre juttatás végett, az academia a' tisztelt közönséget kívánja ezennel annak fennlétere emlékeztetni. Címe a' grammaticának: „Krátki Návuk Vogrszkoga Jezika za Zacetnike, vödáni od Goszpona Szalay Imrea.“ Grécz, nyomt. Leykam András, 1833. 8.

— Ifj. gr. Pálffy Ferdinand ur, borostyánkői urodalmában a' magyar nyelv' terjesztésére a' következő rendeleteket tette: 1. Minden tisztviselő köteles magát a' magyar nyelvben tökéletesíteni. Cseléd többé nem fogadtatik, csak magyarul tudó. 2. Magyar könyvtár állítatik. 3. A' számadások magyarul vitetnek Csondor Jánosnak 1819ben kijött „Számadás' folytatása és köteleességet illető rendszabások“ könyve szerint. Már is éreztetik e' rendelkezések' sikere; sok tisztviselő, ki az előtt magyarul nem beszélt, félév alatt szólni 's írni megtanult, annak jeléül hogy az erős szándék minden nehézséget meggyőz.

— Gróf Károlyi Lajos úr ns. Nyitra vármegyében kebeleztett Tót-Megyér helységnek szláv ajaku lakosait magyarosítani akarván, a' nem rég épült igen czélirányos iskolába magyar nyelvtanítót fogadott, 's a' gyermekeknek szükséges iskolai könyveket osztogattatván, tiz jeleseknek egész öltözet ruhát, mintegy negyvennek pedig, kinek dolmányt, kinek kalapot, 's más ruhaneműt adatván, valódi nemes buzgóságának már is tapasztalja azon édes sikerét, hogy a' morva eredetű szláv jobbagyok' gyermekei kitűnő előlépést tesznek a' hazai nyelvben.

— Említésre méltók ns. Komárom vármegyének a' magyar nyelv' terjesztésére nézve 1832dik évben megállapított rendszabásai, mellyeket kivált a' tatai járásban, ugymint hol számosak a' német és tót ajaku lakosok, buzgó szorgalommal és tisztí pontossággal iparkodik teljesíteni Huszár Ferencz, járásbeli fő szolgabíró úr.

— Esztergamban, Komáromban, Nagy-Szombatban, és Pápán, a' Sz. Benedek rendbeli tanítók alatt foglalatoskodó ifjuság egyedül magyar nyelven énekel a' templomban, és közmenetekben (processiókon).

— Kosa Zsigmond úr azon kised írományban, melly M. Vásárhelytt 1831ben illy czím alatt jött ki „Egy szó a' magyar tudós társaság' jóvára ns. Küküllő vármegye' méltóságos és tek. rendeihez“ nyelvünk' elsülyedése' okait hordván fel, védi eleinket, kik — ugy mond — a' nemzeti nyelv' épségben 's virágzásban tartása végett az ázsiai magyarok' hozánk' kapcsolását mind Béla (1238—41), mind I. Lajos (1343), mind I. Mátyás alatt ügyekzetek kieszközleni. De fájdalom! ha azon elhunyt tisztés ősöknek valaha magára vonta volna is figyelmét *nyelvünk'* fenntartása, terjesztése, 's azon utazások a' végre lettek volna is rendelve: az eszköz bizonyosan nem a' legjobban volt választva. Méltóbb jussal magasztalja a' nemzet' buzgólkodásait 1790 óta e' napig, 's ns Küküllő megye' rendeihez fordulva mond:

„Ha műk az anyanyelv' mívelése által többet nem is nyerénk, csak hogy a' tudományok és művészségek magyar nyelven gyakoroltassanak; hogy a' törvényhatóságok és a' köz igazgatás ahhoz köttessenek; még is Európának virágzó nagy nemzetével, mind nyelvünk' fényére és becsére, mind pedig a' nemzeti értelem és erkölcs' kifejtődésére nézve egyenes arányba jönnénk, 's ezer áldások és jótétemények áradnának csak innen is reánk és a' késő maradékra: de vagy on nekünk szorosabb interessénk is, melly a' magyar nyelvnek mívelésére, terjesztésére, és a' két magyar hazában mind a' társasági élet, mind pedig a' közönséges ügyekben való köz folyamatjára hatatosan szorgat: tudnillik a' mű polgári fennállásunk és a' maradéknak sorsa!

Mi lehet ugyan is, akár Erdélyben, akár Magyarországon a' jelenvaló környülállások közt kenyesebb pont mint a' hazának kebelébe századok óta elfogadott különböző nemzeteknek különböző egyes interesséje? mi lehet kívánatosabb, mint ezen különböző egyes interesséket egy közönséges vágyponthba egybe kapcsolni, 's mindnyájok' irányozásait ugyan azon egy célra: a' magyar nemzet' köz jóvára, intézni? Mire kell inkább törekednünk, mint ennyi különböző nemzeteket egybe olvasztani, egy nyelv által belőlök egy nemzetet és egy törvény által egy polgári testet formálni? azokat a' kőfalakat, mellyeket a' különböző interessék köztünk emeltek, lerontani, 's mindnyájoknak egy hazát és egy interessét adni? Különbben ki nem lehet kerülni a' különböző interessékből folyó különféle részrehajlásokat, és valaha innen származható belső szakadásokat; jót nem lehet állani, hogy a' belső egyenetlenségek valaha nekünk is meg nem nyitják az örvényt, hol a' nemzetek és birodalmak poraikban nyugosznak!

Lehet-e pedig, akár a' belső szakadások, akár a' külső csapások ellen sikeresebb gátot vetni; lehet-e bizonyosabb menedéket csak képzeleteinkkel is ábrázolni, mint egy hazát, egy nyelvet, egy interessét? De miként tehetjük az idegenek előtt szükségessé nyelvünket, ha nem a' köz igazgatásban és törvényhatóságoknál egyedül való folyamatja által? miként tehetjük azt a' társalkodásban kellemetessé? ha nem az emberi szívnek nyájasságait, a' kimivelt érzéseknek finomságait kimerítő csinosítása által? miként alkalmaztathatjuk azt a' tudományok és művészségek' élő nyelvének, ha nem az értelem és erkölcsbeli kifejtődésekhez módosított mivelése és bővítése által? Ezek pedig, mellyekre a' magyar tudós társaság törekedik, és a' mellyek nemzetünknek polgári fennállásával és a' maradéknak sorsával szorosán egybe függnek.“ (1. 10—13). Ez alkalommal azt javasolja, hogy a' nemes vármegye a' magyar-academiai pénztár' öregbitésére minden egész telektől egy pengő huszas' felvételét rendelje.

MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

A' magyar tudós társaságnak jelennen álló ötödik nagy gyűlése tegnap' november' 9dikén tartá harmadik köz ülését us Pest vármegye' nagyobb teremében számos minden rendbeli hallgatók előtt. Tárgyai voltak 1. az Előülülő' megnyitó beszéde, mellyben bővebben kifejtettek azon nézőpontok, mikből hazai academiánkat tekintenünk kell. 2. Titoknoki előadás a' társaságnak 1833/4diki munkálkodásairól. 3. Kállay Ferencz r. tag' emlékbeszéde Görög Demeter udv. tanácsos és tisztt. tag felett. 4. Bugát Pal r. tag' élettudományi előadása a' külső érzékekről. 5. A' tudományok' állapotja Magyarországnak az Arpádok alatt, Czech János r. tagtól. 6. A' benei pusztán Pest vmegyében legujobban talált régiségek' megismertetése a' Ielt tárgyak' előmutatásával, Jankowich Miklós tisztt. tagtól. 7. A' társaság által e' nagy gyűlésben osztott 's újra kitett' jutalmakról jelentések. Az 1—6 pont alatti előadások az academia'érkönyveinek sajtó alatt levő 2d. kötetében fognak kijőni.

A' jutalmak ezek: 1. Az 1833. évben kijött legjobb munkának kiszabott 200 darab aranyt a' társaság kettő között ítélte ez úttal felosztandónak u. m. Kisfaludy Sándornak és Vörösmarty Mihálynak azon évben kijött új gyűjtésű munkáik